

Oponentní posudek diplomové práce

ČVUT FA, zimní semestr 2014/2015

Název práce: Institut antikomunismu

Autor diplomové práce: Eva Kubjátová

Vedoucí práce: Tomáš Hradečný, Klára Hradečná

Autor oponentury: Alena Korandová

Téma

Téma diplomové práce mě, přiznám se, zaskočilo. Jakmile ho vedoucí práce do telefonu vyslovil, začaly se mi v hlavě rojit otázky: Není teď na pořadu dne spíše institut proti terorismu nebo proti konzumerismu? Je dnes vůbec dobré uvažovat v kategorii „anti-“ a budovat institut „proti“ něčemu místo institutu „pro“? Obzvláště v době, kdy pociťujeme spíše absenci pozitivních vizí. A další: Má to vůbec smysl? Jak by měl takový Institut antikomunismu vypadat? Co by se v něm mělo dít? Jak by byl financovaný, a z jakých pohnutek? Proč se jím zabývat v této době, když nevznikl před dvaceti lety? Nebude už od počátku prázdnou obálkou připomínající spíše stavební dědictví toho, proti čemu se programově vymezuje? Nechala jsem si ty otázky ale zatím pro sebe a počkala, jakou odpověď najdu v diplomové práci.

Diplomová práce začíná úvahou o smyslu a potřebě tohoto institutu, a musím říci, že mě její závěr oslovil. Autorka totiž navrhuje dům proti komunismu v nás. Pojmenovala některé naše konkrétní vzorce myšlení, vytvořené v podmínkách budování komunismu, kterým jsme byli vystaveni my a generace před námi. Tyto podmínky už pominuly, programy v nás ale zůstávají dál a určují naše dnešní jednání. Diplomantka navrhuje Institut jako prostor, kde bychom si mohli UVĚDOMIT tyto programy v nás a který by nás mohl podpořit v tom, abychom je následně mohli ze sebe VYMAZAT. Takový institut by smysl mít mohl. Zůstává však otázka, jestli takovéto zhmotňování témat, jejichž aktuálnost se v čase mění, je vhodné, jestli by nebyla vhodnější stavba, která pojme širší záběr, byť tu bude toto téma zpočátku hlavní.

Autorka zformulovala, v jakých oblastech by měl institut pomáhat lidem na sobě pracovat, a podle toho vytvořila jeho stavební program. Cílem byl Institut jako prostor k setkávání, jako zdroj síly, inspirace a materiálu. Evou navržený stavební program hodnotím pozitivně a v souladu s daným cílem.

Místo

Pro tuto úlohu byl zadán nevyužitý pozemek uprostřed Břevnova na trojúhelníku mezi dvěma silnicemi. Plocha zbylá po zřehnutí všemožných někdejších městských vazeb.

Diplomantka se rozhodla zahrnout do řešeného území i přilehlé uliční prostory, která na jedné straně prochází bývalým územím kláštera a na druhé straně prochází pomyslnou chybějící částí domu U kaštanu. Považuji to, vzhledem k předmětu práce, za dobré rozhodnutí. Na takto rozšířeném území se dá velmi názorně připomenout způsob nakládání s veřejným prostorem a historickým dědictvím v době budování komunismu.

Autorka pro připomínku historie domu U kaštanu volí výrazný řez rudý jako krev. Líbí se mi to. Dotáhla bych to možná dál a nenechávala v rudé fasádě okna, aspoň ne tato klasická, když tam původně také nebyla. V Patočkově ulici by potom ale bylo dobré stejně výrazným způsobem vyznačit, „kudy vede řez“, tedy například to, že právě přejíždíme bývalý klášterní dvůr. Autorkou navržené vytvoření přechodu do klášterní zahrady, nové stromy a pamětní stély jsou dobrý počín, myslím ale,

že by místo sneslo i mnohem silnější intervenci, třeba přidat vizuální propojení s klášterem i možnost přímého zastavení na novém náměstí U kaštanu, klidně i za cenu zpomalení kolem svištících aut.

Parter

Chválím rozhodnutí rozšířit řešené území o prostor kolem sousedního domu U kaštanu, aby zde v symbióze s Institutem mohlo vzniknout lokální centrum se společným prostorem v parteru. Dům u kaštanu navíc kdysi – soudě podle historické mapy – měl dvojici, druhý dům, se kterým sdílel dvůr. Dnes slouží Kaštan jako břevnovské kulturní centrum s širokou nabídkou programů od divadelních představení přes koncerty, přednášky, promítání českých dokumentárních filmů až po Popmuseum a výtvarný ateliér pro veřejnost. To vše se vejde do onoho domečku s červenou stěnou. Navržený vedlejší Institut se mi jeví ve srovnání s Kaštanem a vším co se v něm odehrává poměrně monumentální. Dávám tedy k diskusi, jestli ta monumentalita je odůvodněná.

Osobně bych vedle Kaštanu radši viděla rovnoprávnějšího partnera. Aby oba domy víc spolu komunikovaly, jak formou a měřítkem, tak skrze jejich společný prostor. Ne jenom vydláždít plochu mezi nimi, ale také otevřít domy do prostoru a vybudit jejich synergický efekt.

Líbí se mi myšlenka společného náměstí, které by si lidé pro sebe postupně sami vybudovali. Ale nepřibližujeme se tím paradoxně étosu filmu Hej Rup, z roku 1934? Podobnou myšlenku by jistě nadšeně přijali za svou i pováleční budovatelé komunismu, třeba v roce 1954. Nebo na akci „Z“ o dalších dvacet let později. Institut antikomunismu zčásti postavený na ideálech komunismu. Neříkám, že to nutně musí být špatně, jen na tento fakt upozorňuji, a prosím o případné vysvětlení.

Koncept

Budova jako pootevřená krabice stavebních kamenů. Po rampách odnášet žulové kostky ven před budovu, kde z nich společnými silami postupně vznikne náměstí. Koncept je to vizuálně zajímavý. Zajímavá je představa, že náměstí je možné zprvu vidět „nastojato“ podél stěny dvorany a sledovat, jak se postupně během týdnů či let přesouvá na vedlejší plochu náměstí.

Přesto nemůžu s takovým konceptem souhlasit. Mám ráda jednoduché věci. Proč ne takto: Přivést kostky, složit je jednoduše přímo na náměstí, spotřebovat a přivést další. Navíc nejde jen o kostky, asi nebudou jen tak přinášeny a kladeny přímo na trávník, ale náměstí bude budováno i z dalších prvků, někde by měl být uložen písek, štěrk, vykopaná zemina, odvodňovací prvky, obrubníky, osvětlení atd. Na realizaci by měl ideálně dohlížet profesionál, ať si tu pak nikdo nezvrtne nohu a ať se nedostaneme na kvalitu produktů akce „Z“.

Vize, že jsou kostky pracně rovnány ve výšce téměř dvaceti metrů z balkónu do polic podél stěny a potom s nimi váží někdo cestu po rampách zpátky ven, nejdlejší možnou cestou, je pro mě těžko přijatelná, až utopická. Natož plán, že jsou po spotřebování kostky znovu doplněny a použity pro nějaký ještě vzdálenější cíl. Jedině snad jako nějaký rituál, symbolický akt očištění od minulého? Předkládám téma k diskusi a vysvětlení.

Architektonické řešení

Do domu se vstupuje z náměstí přes vysokou dvoranu s rampami. Zde jsou při stěně navrženy kostky, o kterých byla už řeč. Z této dvorany jsou skrze velké prosklené otvory vidět všechny části institutu. Je dobré vstoupit do domu a orientovat se, vidět na první pohled o čem celý dům je a moci sledovat, co se kde právě děje. K čemu všemu se může využít taková dvorana, o tom se projekt sice nezmiňuje, ale vybavuji si divadlo Teatro Oficina od Liny Bo Bardi a nepochybuji, že potenciál k využití tu je. Jenom se bojím, aby na někoho nepadla dlažební kostka.

K organizaci provozu uvnitř domu zásadní připomínky nemám, naplňuje navržený stavební program a myslím, že je logický. Chybělo mi zde dostatečné administrativní zázemí pro přípravu akcí, ale jak jsem se dozvěděla ústně, je obsaženo v části pro výzkum. Nevím, jestli stačí pro personál jedna společná šatna. Škoda nevyužitého prostoru za výtahem. Jinak dobré. Za zajímavý experiment považuji samoobslužný provoz kavárny.

Několik připomínek mám k fasádám. Pohled severní z Patočkovy ulice neodpovídá půdorysu. Je na něm nesprávný počet oken, nejsou nakresleny tři boční vstupy, ani není patrné, jestli je vjezd do podzemní garáže výškově reálný a jak by ve skutečnosti působil. Věřím, že došlo jen k záměně za jinou variantu, protože na vizualizaci už je to správně. Pokud je to možné, prosím o prezentaci správného pohledu při obhajobě. Pohled od východu, tedy z náměstí, je na můj vkus znázorněný až příliš abstraktně. Dům by působil podstatně jinak při nakreslení reálného členění prosklené stěny a reálné tloušťky střechy a rámu oken a dveří. Po doplnění představy, jak by fasády vypadaly skutečně, a snad si tu představu příliš neidealizují, musím konstatovat, že kompozičně je v pořádku a materiálově se mi moc líbí.

Pokud jde o celkové působení budovy, čekala bych vzhledem k stanovenému cíli institutu větší otevřenost a objemovou skromnost. Proč třeba není kavárna otevřená vstupem i přímo do náměstí? Proč nemá dvorana do náměstí veliká vrata, tak aby se mohla přímo propojit s děním venku? Proč má budova při průjezdu od západu působit jako tajuplný monument, sice kompozičně a materiálově elegantní, ale vyčleněný z života? Oč jiné by bylo, kdyby budova méně skrývala, co se v ní právě děje, a kdyby bylo možné hned na kraji náměstí v Patočkově ulici zastavit s autem a jít se dovnitř podívat, třeba jen na kafe.

Měla jsem k návrhu mnohé připomínky, ale přesto práci rozhodně doporučuji k absolutoriu. Téma bylo náročné. Typologicky nové a neprozkoumané, nevím o nějaké možnosti inspirace na podobných příkladech jinde. Sama nevím, jak bych se k takovému zadání postavila já.

Přeji Evě Kubjátové, aby se jí (i díky této právě dokončené práci) podařilo odhalit a vymazat samozvané programy v sobě a svobodně vykročit k novému dobrodružství v roli diplomované architektky.

Alena Korandová, 31.1.2015